

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Jesu Siculi
Caltasinettensis, In ... Universitate Messanensi Theologiæ
Primarii Professoris, Tractatus Quinque In Quinque
Ecclesiæ Præcepta**

Tamburini, Tommaso

Dilingæ, 1697

Caput XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40032

etiam satisfacere; quid enim, si quis occultè, & sine scandalo non jejunet, festa non seruet &c.

86. Puto ergo sic respondendum. Verum est, quòd leges à Legislatoribus directè, & per se dantur populis, seu personis utentibus ratione: & quidem, esto etiam, quòd dentur cum illa exceptione, per quam benigna Legislatorum voluntas excuset, seu liberet subditos, quando major pars populi legem non servat. Ecclesia igitur dat sua præcepta omnibus Fidelium personis, & ita, ubicumque Fideles inveniuntur, sive inter Hæreticos, sive inter Turcas, vel alios Infideles, secum ferunt obligationem; non enim subduntur præceptis Ecclesiæ universalis ratione loci, sed ratione personarum, & ratione sui Catholici status, seu professionis. Sicuti Religiosus e.g. ex minimis S. Francisci de Paula; quia ratione status, cibis solùm Quadragesimalibus vesci licitè potest; ubicumque invenitur, id servare tenebitur. Jam verò illa exceptio (*si tamen major pars populi legem non servat*) intelligitur, si major pars populi Catholici, & subditi Ecclesiæ non servat; non verò, si non servat populus hæreticus, vel infidelis, immò & hostis Ecclesiæ Capitalis. Quando enim sive Gratianus, sive Imperator dixerunt, *legem moribus utentium approbari*, & quando *Judicio populi recepta fuerit*, intelligunt de moribus utentium ex suis populis sibi subiectis, & amicis, non verò ex hostibus, & non subditis, vel subditis rebellibus. Id quod manifestè patet ex ratione rationali. Unde tunc Legislator suos ab

observatione legis eximit. Ratio enim, ut modò innumus, & videri potest apud DD. citatos à Castropal. de *legibus disp. 1. quest. 13.* Ratio, inquam est, ut omnes sui subditi conformes sint in more vivendi, tanquam, ut ita dicam, filii plures ejusdem Patris familias; at quis unquam somnabit, Ecclesiam veile, ut sui Fideles conformentur in more vivendi cum hæreticis, subditis quidem, sed rebellibus, cum Turcis, cum infidelibus? Rectè igitur sic respondetur ad argumentum Caranuelis. Quidquid sit de ipsius antecedente allato *num. 82.* neganda est omninò consequentia propter manifestam disparitatem jam allatam.

CAPUT XI.

De Dispensatione non Jejunandi.

I. **D**ispensatio, quæ est alicujus juris relaxatio, aliquando est valida, & licita, aliquando est quidem valida, sed illicita. Valida, & licita est, quando datur ab habente potestatem, & adest causa sufficiens, eam dandi. Quòd si detur ab eo, qui potestatem quidem habet, sed detur sine causa, erit valida, sed illicita. Cùm enim dispensationis potestas sit potestas extendendi subditum ab aliqua lege, quo pacto dicitur à Canonistis lex vulnerandi; requiritur, ut adsit causa illam vulnerandi; ne scilicet sine causa legibus, & consequenter bonæ ordinationi Reipub. præjudicetur.

2. Quoniam verò dispensatio aliquando est circa leges latas ab ipso di-

spen-

spensante; qualis est data à Summo Pontifice circa Jejunia universalis Ecclesie, & qualis est data ab Episcopis circa Jejunia ab ipsis in suis diocæbus imposita, idè tunc, si non adsit causa dispensandi, erit valida dispensatio, sed illicita. At si sit circa leges latis à superiore, ut esset dispensatio ejusdem jejunii universalis data ab Episcopo, esset & illicita, & invalida; quia, cum ejusmodi dispensandi potestas non conferatur Episcopis, nisi sub conditione justa causæ, hac deficiente, cessat potestas, & consequenter validitas dispensationis. Quando autem Episcopis, seu inferioribus datur ejusmodi potestas dispensandi in legibus latis à Summo Pontifice, vel ab illorum superiore, latè tractatur in tract. de legibus. Satis vobis erit legere Castrop. tom. 1. tract. 1. de dispens. legis, & DD. ibi citatos.

3. Et quidem causa justa duplex est, altera ex parte Summi Pontificis, vel Superioris, altera ex parte ejus, qui dispensationem à Superiore postulat. Ex parte hujus postulantis causa debet esse excusans, seu aliquo tandem modo impeditiva observationis legis. Ex parte Pontificis, vel Superioris in suis legibus non est improbabile, sufficientem esse quamcumque causam, etiam si ea non sit impeditiva observationis legis. Quare sufficit, si Pontifex Summus e.g. ab aliqua sibi benè visa ratione moveatur; ita ut solùm, quia vult, se benignum alicui benemerito ostendere, sufficiat aliquando ad dispensandum. Hujus rei ratio est, quia similes dispensationes concessæ pro personis particularibus non lædunt bonum commune,

nec sunt in alicujus præjudicium, nec bonum ordinem Reip. turbant; convenit enim aliquando, Principem se benignè exhibere circa subditos. Cùm ergo hæc dispensationes sint circa leges humanas ab ipso Pontifice, seu Superiore dependentes, non est, unde tunc committatur ne levis quidem culpa. Proportionali modo esse discurrendum de dispensationibus concessis ab Episcopis circa leges solo jure diocæsano latis (non autem universali) paritas rationis ostendit. Atque ex his fit, peti posse dispensationem ex nulla causa à Summo Pontifice, & ab Episcopis in eorum proprio jure sine ulla culpa. Legite Sanchez l. 8. de matrim. disp. 18. num. 9.

Quis dispensare potest in Jejunijs?

4. **H**is summarim expositis, inquires primò quisnam potest dispensare in Jejunijs Ecclesiasticis?

5. Respondeo, quòd possit Summus Pontifex, nimis esse manifestum. Si verò loquamur de Prælati Papa inferioribus, qui sunt Episcopi, ut item Prælati Regularium, quales sunt Rectores, Præpositi, Priores, Guardiani, & similes, quando habent totale regimen Monasterii, seu Conventus; & item quidam Abbates gaudentes Episcoporum jurisdictione; dico, eos non solùm posse dispensare suos subditos in Jejunijs proprii juris, ut modò dictum est, verùm etiam, posse aliquando cum suis subditis dispensare in Jejunijs lege universali institutis. Ratio est, quia Prælatus inferior potest dispensare in lege

lege Superioris, quando non est recursus ad Superiorem, casusque dispensandi est frequens, qualis certè est hic de Jeunio. Intellige semper, dummodò pro dispensatione in his legibus universalibus existat causa, se tenens ex parte subditi, ut mox à num. 9. latius explicabimus. Et ratio, cur in dispensatione legis Superioris facta ab inferiore, requiratur causa, est, quia id solum conceditur, ut subditorum necessitatibus subveniatur. Si ergo nulla est necessitas, nulla erit potestas in inferiore circa legem superiorum.

6. Inter hos potentes dispensare dicto modo in Jeuniis universalibus connumerat Parochum, etiam præsentem Episcopo. Et ratio, præter præscriptam consuetudinem, est, quia secus nimis gravarentur Fideles, immò & Episcopi, si ii essent pro ejusmodi minutis frequentibus dispensationibus semper adeundi.

7. Præterea quilibet ex dictis, immò & ex Delegatis ab ipsis (cum enim hæc sit potestas ordinaria, possunt illam prædicti aliis delegare) eo modo, quo cum subditis suis dispensare potest, poterit etiam secum ipso immediate, vel mediate dispensare committendo scilicet suo Confessario, ut dispenset. Hujus rei ratio est, quia non debet, esse peioris conditionis ipse Superior, quàm sint sui subditi; & ex alia parte potestas hæc dispensandi in Jeuniis non est ipsis limitata ad alios tantum.

Dices. Nemo est bonus Judex in causa propria: quare, quando quis potest dispensare in lege Superioris, non debet censeri ipsi concessum, quod etiam

possit dispensare seipsum. Et ratio illa videtur esse, quòd qui debet dispensare, oportet recognoscere causam, ob quam dispensatio sit concedenda; atqui ipsemet Superior, si recognoscere potest eam causam, esset sui ipsius Judex; ergo, &c.

Respondeo. Neminem posse esse Judicem in causa propria, nec propriam posse causam recognoscere, quando proceditur judiciali modo; tunc enim, cum sit administranda justitia, requiritur distinctio personarum; non verò quando proceditur modo directivo; siquidem quisque potest se ipsum dirigere, ut accidit in casu nostro.

8. Contra verò, Confessarius, Medicus, vel quilibet vir prudens, ut etiam Abbatisa dispensare in Jeuniis non valent, & solum poterunt, quatenus sunt periti declarare, causam adesse ad non jeunandum. Ratio est, quia ad dispensandum requiritur jurisdictio spiritualis, quæ hi carent; ad declarandum verò sufficit peritia. De his lege Joann. Sanchez *disp. 54. num. 36.* Thom. Sanch. *ib. 8. de Matrim. disp. 9. num. 27. & in conf. l. 5. cap. 1. dub. 1. num. 27.*

Quæres. Si quis Medicus irrationabiliter concederet alicui potestatem comedendi carnes, quot peccata committeret?

Respondeo. Duplex, specialiter in confessione explicandum. Ratio est, quia facit contra duplex præceptum, nempe contra præceptum abstinendi à carnibus, & contra præceptum jejunandi ex diversis moraliter motivis. Nec obstat, quòd hic peccet solum contra

tratemperantiam; non obstat, inquam, quia sunt diversi modi temperantiae, ac diversae mensurae, atque adeo diversa erunt peccata contra illas, sicuti fornicatio, & pollutio voluntaria sunt contra virtutem castitatis; sed tamen sunt diversa peccata, specialiter Confessario manifestanda. Ita Sanchez *lib. 4. in Decal. c. ii. n. 13.* & Leander *in Præcepto. Eccl. lib. 5. disp. 9. q. 26.*

10. Dices. Sed cur non ponitur, esse duplex specie peccatum, superflue comedere carnes, & superflue comedere pisces, utrumque extra Jejunium; ut item superfluum comedere, & superfluum bibere?

Respondeo. Quia in morali aestimatione hæc non apparent simpliciter diversa; nam non apparent satis diversa (supposito præsertim duplici diverso præcepto) non abstinere à carnibus, & non abstinere à pluribus legalium ciborum refectibus; & nisi id dicamus, difficile est, afferre idoneam disparitatem, quam nos Theologis speculativis examinandam relinquimus.

Quæ causa requiratur, & sit sufficiens ad dispensandum?

11. Inquires secundò. Quænam sit causa excusans, se tenens ex parte subditi in hac materia Jejunii ad hunc effectum, ut illi valide, & licite concedatur dispensatio sive comedendi carnes, sive non jejunandi.

Respondeo. Satis esse unam ex illis causis excusantibus, hætenus explicatis in cap. 10. licet non sit opus, ut totaliter, sed aliquo tamen modo exequent. Ita Sanchez *in consil. loco cit.*

dub. 6. Breviter, satis erit ex eodem, si dubium sit, an dicta causa sufficiat ad excusandum absolute subditum à Jejunio, vel an sufficiat superiori pro expedienda dispensatione, an verò non sufficiat? Ratio hujus dicti est, quia si causa est magna, & gravis, non indigemus dispensatione; si nulla, non potest (juxta prædicta) licite dari. Ergo, ut aliquid operari possit potestas dispensandi, satis erit, si causa non sit adeo gravis, vel si causa sit dubia, semper autem, quæ sit ex parte petentis dispensationem, ut n. 3. insinuavimus.

12. Quando Superiores advertunt, causam esse minus sufficientem ad absolutam dispensationem, misceant aliquam commutationem, putationem, eleemosynam, &c.

Majorem causam requiri in dispensatione ad carnes comedendas, quam ad frangendum Jejunium cum legalibus cibis, innuimus supra. Nunc verò in proprio loco confirmamus, quia rigorosius est præceptum de abstinencia carniæ, quam de mero Jejunio.

13. Quid de lacticiis? Respondeo, majorem requiri causam ad dispensandum Jejunium, quam ad edenda lacticia; quia cum lacticiis stare Jejunium potest; atque adeo minus dispensatur in iis solum manducandis, quam in violando Jejunio.

Dispensatio Jejuniorum pro toto Populo.

14. Cum hætenus dictum sit de dispensatione Jejunii, quæ concedi homini in particulari solet; inquires secundò, quid de tota civitate, vel

vel tota Diœcesi? hoc est, potestne Episcopus dispensare ob justam utique, & proportionatam causam semper, ut dictum est, se tenentem ex parte dispensatorum, ne in Quadragesima e. g. totus populus obligetur ad Jejunium.

15. Respondeo affirmativè, saltem quando non est facilis recursus ad Pontificem, & causa est gravis, ut tempore pestis fuit Panormi; tunc enim Archiepiscopus ex consilio Theologorum, & Medicorum, per Edictum publicum dispensavit, ut in Quadragesima illius anni possent comedi carnes; & certè idem posset contingere tempore periculosi belli, & strictæ obsidionis alicujus civitatis, præsertim pro iis, qui actu præliantur, & similibus. *Leg. Dianam p. 10. tr. 4. ref. 3.* ubi de hoc re fusè tractat, & assert Venerum concedentem, & Nazariæ ferè negantem. *Leg. item in simili Caramuelem. tom. 1. Theolog. Regularium à num. 2056.*

Translatio Jejunij.

16. **I**nquires terriò, Quid de translatione? Respondeo. Episcopus etiam transferre potest Jejunium indictam ab Ecclesia, & multò magis impositum ab Episcopo, seu suo antecessore de uno die in alium; si, id vel populi necessitas, vel solemnitas festi postulat; ut certè factum est ab Archiepiscopo (non enim constat, ut aliqui putant, factum esse cum consensu, & expressa licentia Summi Pontificis) Panormi, ubi Jejunium vigiliæ S. Jacobi translatum est in diem præcedentem, quia in illa vigilia incidit fe-

stum S. Christinæ Patronæ Principalis Civitatis. Quare idem posset dispensare Episcopus, quando vigilia Sancti Matthiæ incideret in feriam secundam, vel tertiam Bacchanalium, & Episcopus adverteret, homines suæ Diœcesis esse proclives ad frangendum ejusmodi Jejunium. Ita *Laym. lib. 4. tract. 9. c. 3. n. 9.* quem sequitur *Diana p. 3. tr. 6. ref. 66.* Ratio autem est, quia ad Episcopum pertinet, adhibere remedia, ne suæ oves facilè peccent ex Trident. *sess. 21. c. 1. de reformatione.* hæc enim est justissima ratio ejusmodi translationis. Sicuti per totum orbem fuit iusta causa, cur Urbanus VIII, transfulerit in diem antecedentem Jejunium vigiliæ S. Joannis Baptistæ, quando hoc incidit in diem festum SS. Corporis Christi, ut diximus *sup. c. 9.*

17. Docet præterea *Quintan. 2. 2. singul. tract. 9. singul. 19.* in casu hujus translationis Jejunij debere etiam transferri officium in diem antecedentem, id est, in diem, qui præcedit festum Corporis Christi, quia connexorum eadem est ratio. Parique modo addit *sing. 20.* transferrendum esse officium, si quando simili modo transferatur Vigilia S. Matthiæ. Sed notat, si dies, in quem transfertur Jejunium, sit occupatus festo duplici, aut semiduplici, non esse transferendum officium talis festi.

18. Quid in confirmationem doctorum afferat Gobat *in Alphabeto sacri audiendi à num. 111.* non erit inutile hic subscribere, quamvis non pauca modo docuerimus.

Is ergo proponit duas quæstiones circa dictam Vigiliam S. Matthiæ. Alteram, an quando festum dicti Apostoli occurrit ipso die Cinerum, possit vigilia, Jejuniumque antecedens transferri in alium diem, & quem? Alteram, an quando dicta vigilia incidit in diem lunæ, possit item in alterum diem transferri, & quem? Respondet autem, in hunc ferè modum.

19. Ad primam dico in primis, in hujus Germaniæ Episcopatibus Anno 1621. & Anno 1632. quando festum S. Matthiæ incidit in feriam quartam Cinerum nonnulli Episcopi nihil planè mutaverunt (advertite in nostra diocesi Panormitana nihil fuisse mutatum.) Alii, illique plures transtulerunt jejunium ante Quinquagesimam, Alii festum transtulerunt in feriam quintam post Cineres, & consequenter vigilia Jejunium penetrarunt cum Jejunio Cinerum.

20. Dico deinde, mihi placet iudicium cujusdam Doctoris Theologi Pragensis, qui litteris ad me datis, approbavit translationem dictæ vigiliæ in diem Cinerum juxta id, quod fecerunt prædicti ultimi Episcopi; sicut enim festum quoad officium transfertur in feriam quintam sic vigilia in diem antecedentem rectè transferretur.

21. Dico præterea. Si alicubi sit facta ejusmodi translatio, est servanda, quia supponendum, in ea diocesi esse periculum, ne maior pars peccet, non servando Jejunium. Caterùm ubi facta non est, concedenda non erit, quia plerùmque discordiam pariunt novitates *cap. Cum inter de consuetudine*; &

quia non semper aderit periculum prædictum apud majorem partem populi, nam de paucis non est habenda ratio.

22. Dices. Non est præsumendum Summum Pontificem habere tantam rationem dierum Bacchanalium, in quibus nimia vivendi licentia grassatur, ut velit propter illos approbare prædictam vigiliarum mutationem. Ita argumentatur Raynaudus in *Hierarch. Spirit. lib. 1. sect. 3. punct. 1. num. 35.* qui negat hujusmodi potestatem Episcopis. Sed facile responderi huic rationi potest; non enim præsumimus, ipsum approbare ejusmodi mutationem, ut vivendi illam turpem licentiam approbet, sed ut amoveatur periculum peccatorum, id est, violandi vigiliæ. Quæ sicuti pertinet ad Summum Pontificem toti Ecclesiæ providere, ubi tale periculum appareret, ita ad Episcopum, si in suo Episcopatu illud periculum esse adverteret.

23. Ad secundam quæstionem; quando scilicet vigilia S. Matthiæ incidit in diem lunæ Bacchanalium, dico; ubi apparet dictum periculum, posse vigiliam quoad Jejunium transferri in Sabbatum præcedens; sic enim Urban. VIII. declaravit, quando vigilia S. Joa. Baptistæ occurrit in festo Corpor. Christi, eam esse anticipandam. Similiter si Ratisbonenses vigiliam omnium Sanctorum non celebrant ultimo die Octobris utpotè, qui est sacer S. V. Volfgango, Patrono diocæsano, sed die antecedenti; cur periculum longè plurimorum peccatorum mortalium, partim ex malitia, partim ex infirmitate committendorum,

dorum, non præbeat Episcopo in casu nostro justam causam faciendi illam anticipationem, sicuti fecerunt prædicti Episcopi n. 19. relati?

CAPUT XII.

De Cooperantibus cum non Jejunantibus.

1. Non est dubium, peccari mortaliter ab eo, qui ministrat cibos vetitos Fideli ad finem, ut hic in die Jejunii non jejunet. Id enim clarè est intendere directè rem mortaliter peccaminosam; sed dubium est, quando ejusmodi ministratio ex tali intentione non fiat.

De Patre, & Domino.

2. Inquires ergo primò, an Pater, & Dominus possint filiis, & familiaribus concedere cibos, si animadvertant filios, & servos non jejunaturos in die Jejunii?

Respondeo, Duobus modis hos se habere posse in hac re. Primò, compellendo filios, & servos, ut jejunent, & propterea illis negando cibos. Secundò, admonendo, modestèque increpando, ut jejunent. Ad hoc posterius obligantur Patres, & Domini, quia hi debent curam gerere suorum juxta illud ad Timoth. c. 5. *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem non habet, & est infideli deterior.* Ita Azor. part. 1. lib. 7. cap. 20. quest. 12. aliisque. Ad illud prius nequaquam (ut iidem docent) obligantur, quia ipsi non sunt Prælati,

ad quos magis pertinet cura spiritualis suorum ovium.

3. Ideo Domini, & Patres obligantur ministrare suis cibos, quamvis advertant, eos Jeunia debita non observaturos, quia ex una parte est res indifferens ejusmodi ministratio, & ex alia ipsi excusantur ex proprio officio, lendum cum debita liberalitate familiaribus, modò, ut dictum est, pro sua auctoritate moneant, increpantque non observantes.

4. Quæres, Possuntne Domini licitè imperare laboriosas actiones in die Jejunii servis filiisve, immò & operariis, quibus consequenter fiet, ut hic Jejunii lege liberentur?

5. Respondeo, Si bona fide Domini procedant, imperando labores, qui communiter imperati solent, etiam si differri valeant, non peccabunt; ut tenet Bonacina tom. 2. disp. ult. de præcept. Eccl. q. 1. p. ult. n. 9. & Sanchez in consilio lib. 5. c. 1. dub. 9. n. 2. quia utuntur jure tuo, præcipiendo, quæ possunt, & consueta sunt præcipi; servi autem non peccabunt, quia ex officio laborant, ut supra dictum est; immò propter eandem rationem poterit quis, ut docet Excobart. 1. cap. 13. de Jejunio n. 3. operarios condocere cum pacto, ut non jejunent, nec aliàs propter cibi defectum minus laborent.

6. Ne tamen hinc colligas, posse Dominum imperare servis, ut laborent in die festo, quando nulla urget necessitas, nec adest dispensatio, quia tunc laborare in die festo est peccatum; ut laborare in die Jejunii non festivo, peccatum